

ՁԵՌՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ՝ Ս. ԱԹՈՌՈՅՍ ՀՈՎԱՆՈՅՆ ՆԵՐՔԵՐ

Սիրին նախորդ թիւով ծանուցած էինք ժառանգաւորաց Վարժարանի այս տարւուն «Դ. դասարանի շրջանաւարտ սաներու ամբողջին, տասնեակութիւն, համախումբ գիմումը՝ ընդունելու հասակրան հոգեւորականութեան լուծը, ի ծառայութիւն Հայ Եկեղեցւոյ, իբրեւ միաբան Առաք. Ս. Աթոռոյս:

Դատ մօտէն ծանօթ ըլլալով այն հոգեւեր ձկտումներուն և բարի կեանքին՝ զոր սկիզբէն իսկ իբր ընդունակ և աշխատասէր ճանչցուած այս աղաքը շարունակ ցոյց տուած էին իրենց քառամիտ ուսանողութեան և եկեղեցական սպասարկութեանց ընթացքին, զոր թողով միշտ թէ՛ Տեսչութիւնը և ուսուցչութիւնը և թէ՛ համօրէն Միաբանութիւնը, ո՛չ մէկիս համար անըստաւելի չէր թրեւս առատ հունձք մը այս կարգէն՝ Աստուծոյ սեղանին համար. և սակայն չէինք կրնար ինքզինքնիս արտօնել մտածելու, վերջապէս, այսքան թաթաղուն բաժակի մը վրայ. այդ իսկ պատճառաւ դասարանին այդ լիալիք նուիրումը, որ արգարեւ թաւական կը շինէ մեր ժառանգաւորաց պատմութեան մէջ, խնդուժամար լեցօց բոլոր սիրտերը: Այսուամիտանին, իրենց կողմէ և իրենց մասին եղած որոշումներն ըստ ամենայնի խզէի մօտք տրուած ըլլալու համար, կատարուեցան պատշաճ փորձաքննութիւնները թէ՛ Տեսչութեան և թէ՛ Տնօրէն Ժողովի կողմէ, և համազում գոյացնելէ վերջ ներկայացուած յօժարութեանց լրջութեան մասին, հրաւիրուեցան անոնք իրենց ուխտագիրները մատուցանել Ս. Պատրիարք Հօր: Այդ արարողութիւնը, առաջնորդութեամբ Լուսարարուպետ Տ. Մեսրոպ Սըրբազանի և Տեսչէ Տ. Տիրան Վարդապետի, տեղի ունեցաւ Պատրիարքարանի պատմական մեծ սենեկին մէջ, որ զարդարուած է հանդ. կաթողիկոսներու և պատրիարքներու մեծագիր պատկերներով: Ե. Ա. Ընծայեալներուն ձեռքէն ընդունելու ուխտագիրները. զգածուած սրտիւ օրհնել իրենց ուխտը, բացատրել վստմութիւնը ասպարէզին, ուր կ'ուզէին մտնել այս դեռատի

երկոտարդները, ներկայացուց անոր զեւարին կողմը մանաւանդ, և յորդորեց քով լինել յաւիտ, կարինալու համար ելլել մինչև ի ծայր Գողգոթային: Անգրագաւորալով իրենց համարած ուխտին, Ողջակէզ դասարան վերակողեց իրենց այս խումբը, և Ռիմատուն հասանքն՝ նախորդ տարուան սարկուազներուն հնգեակը:

Երկու օր ետքը, Օգոստ. 2, Որդուց և Թոռանց կրթակիւն՝ ըստ Հին Տաճարի, Սրբոց Յակոբեանց Մայր Տաճարին մէջ, որ տօնական մեծ օրուան շուք զղեցած էր այդ օրը, Ս. Պատրիարք Հայրը անձամբ կատարեց ձեռնադրութիւնը: Խարտաւելակն էր Լուսարարուպետ Տ. Մեսրոպ Սըրբազան, տալն թրեւեկայ ունեւալով ընծայեալներուն բաւց դաստիարակ-Տեսչէ՝ Տ. Տիրան Վրդ., և Փոխ Տեսչէ՝ Տ. Սիրովէ Վրդ.: Յօդուած էին իրենք, երբ ծնրաքայլ և զոդահար վերելակիւով Ս. Բեմին մարմարեայ սանդուխքէն, սերկիւղիւ ու հուստով յառաջ Վ կը մտաւ իր ղեպի սեղանը իրենց Ս. Ձոհին. զգածուած էին նաև ամէնքը, Ս. Պատրիարքը և Միաբանութիւնը, իրենց մատուցարարի շարունակութիւնը զիտելով անարատ հոգիներու այս հոյլին մէջ, ու ժողովորդն ինքնին՝ որուն համակիր նայուածքին առջև ամէն օր հասակ նետեր և շնորհօք բարգաւաճեիր էին անոնք ամէն տարի:

Դիւ վերջը Բեմը նեղ կուգար երկոտասանքին ծնրաւոք շարուածքին տակ, երբ ընծայեալները երեսներ ժողովորդին գարձուցած, աչք յերկինս, աշխարհէ հրաժարման իրենց ուխտը կը հրատարակէին ձեռամբարձ. մինչ գպիրք և միաբանք երիցս կը վերերգէին պատկառանքով. ձևատուածային և երկնաւոր շնորհ. . . կոչէ. . . և: Ու Սրբազան Պատրիարքը, գլխահակ, ընտրահաւալութեան աթոռին վրայ, իրեն միայն լսելի ձայնով կը մնէր. Ողջակէզ անարատ և զոք փրկութեան և որովք բանաւոր: ընծայեալք Աստուծոյն՝ Թաւրդից ԵՍՈՒՄ զնիմ ձեռնող՝ սրտաթունդ, իւրաքանչիւրին համար ուրոյն ուրոյն. ու երբ կը լսուէր Պրոք ամէնեքեան աղօթս

արարեք զի արժանի լինիցի սա անարատ պաշտելի դաստիճան սարկատգութեան... որ, բոլոր սիրտերէն փրթած միակ բառն էր Աւսէնը: — Հազան վերջապէս սօրբ ուրարին մաքուր ժապաւէնը. ստացան օրհնուած բուրվաորը և իրաւունք խնկարկելու, ու Ս. Աւետարանը՝ ի ձեռաց իրենց հոգեծնոք. զին, արտօնութիւն կարգալու զայն յունկն հաւատացելոյ, և իրաւունք՝ Վերաբերելու Ս. խորհուրդին ընծայքը. ըսին իրենց անգրանիկ ճեւ հոտը, իրաքանիւրը երեք-կնքելով զայն զգուշաձայն քաղցրութեամբ, և, ընդունելէ վերջ երեքպատիկ օրհնութիւնը, իրենց ուխտին, շարունցան Սեղանին վրայ, երկուստէք Ս. խորանին: Ս. Պատրիարքը, կանգնած այն ատեն իրենց մէջտեղը, արտասանեց իր հայրական խօսքը. բնարանն էր. «Եկայք առ իս... առէք զլուծ իմ... ուսարուք յինէն»: այս հռարհնութեան մէջ ցոյց տուաւ անոնց՝ վայրկեանին խորհուրդը և իրենց ընարած յաւացոյցին իմաստը: Տարփողեց իրենց յօժարամտութիւնը՝ լսելու բոլոր «եկայարնութեան մէջէն, զորս աշխարհ ամէն օր կ'ուզէր իրենց, այն միակը՝ որ Հոգիէն կուգայ և հոգիներու մէջ միայն կրնայ արձագանգել: Յոյց տուաւ տաժանքը լուծին, արուն տակ յանձն էին աւեր խնեարհիցնել իրենց պարտաւորը. բայց նաև քաղցրութիւնը անոր, երանաւաւ այն զգացումը՝ զոր կը պարգեւէ անիկա մեծ ծառայութեանց հրայրքը ունեցող սիրտերուն: խորհուրդ տուաւ վերջապէս, որ այդ «եկայք»ը իրենց խիղճներուն խորը երեք չլուցնելու և այդ լուծին ծանրութեան տակ բնաւ չընկճելու համար իրենց կեանքի կանոն ընեն Փրկչին օրինակը, յաւերժական ուսուցում հեղուքեան և սիրոյ, որ միակ միջոցն է չարին դիմակայելու, այսինքն աշխարհի յաղթիլու, և կարենալ գործելու համար, և այլն:

Ս. Պատարագին, օրուն սպասաւորեցին տասներկուքը, ամենէն սպասուրիչ պահը տուաւ ժողովուրդին՝ «Հաւատամք»ը, երբ նորերուն վրայ աւելնալով նախորդ հինգերը և նախկին երկուքը, տասներեք սարկաւազներ համաձայնօրէն երգեցին զայն: Տ. Մեսրոպ Սրբազան, Միաբանութեան նահապետը այլ ևս, կ'արտասուէր

յուզումէն՝ անոնց կիսաբոլորակին մէջ տեսնելով Պարոն-Տէրներու և Շղթայակիրներու Տան փթթիւնագեղ աճումը:

Իրենց «հոգեւոր վերածնութեան», ինչպէս որակեց Ս. Պատրիարքը Հայրը, տեսարանին այս հոկիւրճ նկարագիրը կը փակենք, այս տեղ զննելով տասներկուքին անունները, իբրեւ կերպով մը ստորագրութիւններ, մեղի և իրենց համար յաւատնութեական եղելութեան մը այս պատմական վաւերագրին ներքեւ իրենց իսկ հոգեւոր տաճար:

Վահան Յակոբեան Հալէպցի, Ամերկայէն. — Կարապետ Սիրունեան Ատանացի, Պէյրութէն. — Փիրայր Մոզեան Սեբաստացի, Աղեքսանդրիայէն. — Վարդգէս Տէրունեան Զմիւռնացի, Յունաստանէն. — Յովսէփ Ապատեան Այնթապցի, Հալէպցի. — Աւետում Վարդանեան Սեդզիկացի, Պէյրութէն. — Արմէն Վարժապետեան Այնթապցի, Հալէպցի. — Դեանդ Պապոյան Անտանացի, Զահլէն. — Գրիգոր Սիւռուան Սսելի, Պէյրութէն. — Յակոբոս Տիգրանեան Նեղոսաշի, Հալէպցի. — Աւետիք Մանուկեան Աղապեցի, Պաղատաէն. — Հրանդ Առաքելեան Նեղոսացի, Պաղատաէն:

Ու կը փափաքէիք որ անոնք որ կը կարգան այս տեղերը, մայթեն մեզի հետ որ այս խոստմնալից երկուսարդները նորահայն ևս իմաստութեան զարգացմամբ եւ անսոյթաբար զնացքով աւարտելով իրենց ուսման եռամեակը, արժանանան քահանայութեան սուրբ աստիճանին, և հանդիսանան ընտիր պաշտօնեաներ Հայաստանեայց Սուրբ Եկեղեցոյ:

Երկրորդ ձեռնադրութիւնը, որ տեղի ունեցաւ Օգոստ. 16ի Կիրակիին, երկու նոր արեղաններ աւելցուց Ս. Աթոռոյ Միաբանութեան թիւին վրայ: Ասոնք էին Ազատ Սրկ. Ինդոյեան, Բղիթի Աղալընէկ գիւղէն, և Նուպար Սրկ. Ռոսիւսեան, Կ. Պոլսիցի. երկուքն ալ մեր սաներէն. առաջինը նախորդ տարին աւարտած ընծայարանին ընթացքը. երկրորդը գալ տարի պիտի լինէր շրջանաւարտ: Իրեն համար տարիի մը այս կանխումը անհրաժեշտ եղաւ զպրոցական կարգադրութեանց հետեւանքով. նկատի առնուելով նոյն ա-

տան իր բարոյական արժանաւորութիւնը:

Ազատ տարագրութեան որբերէն էր, որ Մալաթիոյ, Սերասիոյ եւ Կորնթոսի որբանոցներէն անցնելով, 1926ին եկած էր Երուսաղէմ եւ ընդունուած ժառանգաւորաց Վարժարանը, եւ 1934ին Ստրկաւազ ձեռնադրուած:

Իսկ Նուպար, իր նախակրթութիւնը Կ. Պոլսոյ ազգային եւ ֆրանսական քանի մը վարժարաններու մէջ աւարտելէ վերջ, 1930ին կ'ընդունուի Ս. Աթոռոյս ժառանգաւորացը, եւ 1934ին կը ձեռնադրուի սարկաւազ:

Քահանայական Եկեղեցիի արարողութիւնը կատարուելէ վերջ ըստ որոշման Տնօրէն Ժողովոյ, Օգոստ. 15ի Ծառաթ եւ Նեկոյի կատարուեցաւ կոչումի արարողութիւնը, երբ խումն բազմութեան մէջէն զոյգ ընծայեալները Տաճարին գոնէն մինչեւ դասի տտեանը, ի բացակայութեան Լուսարարացեալ Սրբազանին՝ Տ. Կիւրեղ եւ Տ. Տիրան եւ Տ. Նիքիշ Վարդապետներու առաջնորդութեամբ ծնրալոց յառաջանալով տուին իրենց հաւատոյ դաւանութիւնը:

Գիշերը, Ժողովուրդի խումն բազմութեան ներկայութեան, կատարուեցաւ Հովում. յաջորդ օրը, Կիրակի, Մաշտոցի անթիւրի գործադրութեամբ, Ս. Պատրիարք Հայրը կատարեց քահանայական ձեռնադրութիւնը, հանդերձ մատուցմամբ Սուրբ Պատարագի: Խարտաւիլակն էր Տ. Կիւրեղ Վրդ., Օծումի նախնական պահուն, Ազատ կոչուեցաւ Տ. Հմայիակ, իսկ Նուպար՝ Տ. Ոսկի:

Քահանայական աստիճանի տուչութեան բոլոր մանրամասնութիւնները, փութին, չորջատի, սաղաւարաի, նն. յանձնում, եղաւ ապաւորիչ խորհրդաւորութեամբ. պատարագելու իշխանութիւն աւանդոմ վայրկեանին, Ս. Պատրիարք Հայրը զգամուած սրբիւ ուղերձ մ'ըրաւ իրենց, մինչ Ս. Սկիւր բռնած էին ինք եւ անոնք: Բնաբանն էր «Քահանայք քո ըզգեցին զարդարութիւն եւ սուրբք քո ցնծալով ցնծասցեն»: Յիշեցուց թէ Սաղմոսին այլ տունը այն երգէն է, գոր Դաւիթէն աշ առաջ, Իսրայիլացիք ոգեւորութեամբ կ'երգէին ամէն անգամ որ քահանաները վեր կ'առնէին տապանակը, փա-

խաղիւրու համար: Ժողովրդական ըմբռնումին մէջ, Աստուծոյ այդ ահաւոր սերբութիւնը կրելը միծաղոյն պարտականութիւնն էր հոգեւորականներուն. անոնց համար՝ այդ պարտականութիւնը կատարելը ռարդարութիւնը հագնելիւ էր. ու Ժողովուրդին համոզումն այն էր թէ իրջանկութիւնը (= ցնծալով ցնծալ) կախում ունէր քահանայից պարտաճանաչութիւնէն՝ հանգէպ իրենց կոչումին: Գիտակցութեամբ լուսաւորուած կոչումին գաղափարը, եւ հաւատքի ու բարոյականի կեանքին մէջ անոր յստով բերած արդիւնքը բացատրելէ վերջ, ըսաւ թէ Նոր Ուխտին մէջ տապանակը այս սրբութիւնն է. ու զայն կրելով՝ հաւատացեալին կեանքին մէջ փոխադրուում համար՝ եկեղեցականին ամենէն նախնական գործը: Պահեցէք, աւելցուց, յիշատակը այս վայրկեանին, որ իբրեւ ի հրամանէ Ս. Հոգւոյն ձեզի կը յանձնուի Ս. Հաղորդութիւնը. ու մի՛ մոռնաք ընաւ թէ կ'ընդունիք զայն՝ ոչ միայն ձեզի այլ նաեւ Ժողովուրդին համար. Աստուծոյ եւ մարդոց միջեւ կենդանի հաղորդութեան մշակողներն ու յորդորիչները պիտի լինիք յետ այսու: Աշխատիւ որ չը փութի երբեք զԱստուած առ մարդն ու մարդը առ Աստուած տանող ճամբան: Այդ է քահանային գերազոյն պարտականութիւնը, ու քահանայութիւնը իր այդ պարտականութիւնը կատարելէն, որ արդարութիւն ըզգենուին է, կախալ է Ժողովուրդին միութարութիւնը եւ երջանկութիւնը: Յորդորեց զիրենց պատկառ կենալ ցմաւ իրենց այդ պարտականութեան:

Քարոզէն վերջը, «Ողջոյն»ի պահուն Ս. Պատրիարքը եւ բոլոր հոգեւորականները համբուրեցին ձեռնադրանքներուն օծակ ճակատն ու աջը: Ու Ժողովուրդը նոյնը ըրաւ Ս. Պատարագէն յետոյ, Բեմին առջև: Ներկայիս ժամեղութիւնէն յետոյ կատարուեցաւ վեղարի օրհնութիւնը, ու ամբողջ Միաբանութեան եւ Ս. Պատրիարքին հետ նորընծայք նախ Պատրիարքարան, որ շնորհաւորութիւններ եղան:

Ընդհանուր եւ հանդիսաւոր եղաւ ընթրիքը, մասնակցութեամբ բովանդակ Միաբանութեան եւ ուսուցիչներու. եղան դարձեալ ուղիւղներ, որոնք վերջացան Ս. Աթոռին օրհնորդովը եւ Ս. Պատրիարք Հօր «Պահպանիչ»ով: